

“รู้ว่า “เสี่ยง” เกิดความเสียหาย ... ใคร ! รับผิด”

ในหลายจังหวัดซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและชาวนาชาวไร่ต้องประสบกับปัญหากล้งแล้งนั้น วิธีการป้องกันและแก้ปัญหากล้งแล้งที่ได้ผลประการหนึ่ง คือ การสร้างอ่างเก็บน้ำไว้เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลน ซึ่งผลของการสร้างอ่างเก็บน้ำก็อาจทำให้บางคนได้รับประโยชน์ แต่บางคนอาจได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตร

ดังเช่นคดีที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังฉบับนี้ เป็นกรณีของผู้ครอบครองที่ดินในบริเวณที่ทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอ้างว่าผลไม้ (ส้ม) ที่ตนได้เพาะปลูกไว้ได้รับความเสียหายจากการที่น้ำท่วมขัง อันเป็นผลเนื่องมาจากกรมพัฒนาที่ดินได้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อแก้ปัญหามลพิษน้ำ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองโดยกล่าวอ้างว่า

เมื่อ พ.ศ. 2546 กรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำโครงการงานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ที่ผู้ฟ้องคดีครอบครองทำประโยชน์ โดยการดำเนินการก่อสร้างดังกล่าวไม่ได้สำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เมื่อมีหนังสือร้องเรียนไปยังนายอำเภอก็ไม่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการ จนกระทั่งได้เกิดน้ำท่วมขังทำให้ได้รับความเสียหายจากการที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เพาะปลูกไว้ได้ จึงขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือระงับการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และให้กรมพัฒนาที่ดินชดเชยค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ย

ข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังคดีได้ว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ ด้วยการปลูกพืชผลทางการเกษตรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2536 และได้โต้แย้งว่ามีใช้ที่ดินที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 273 (พ.ศ. 2510) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ส่วนกรมพัฒนาที่ดินซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ได้ดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 18 ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 3

ดังนั้น การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำของกรมพัฒนาที่ดินถือเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อ พ.ศ. 2519 - พ.ศ. 2533 ผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้นได้เสนอโครงการต่อที่ประชุมราษฎรในหมู่บ้านเพื่อพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้เป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ พ.ศ. 2533 - พ.ศ. 2535 ก็ได้จัดทำแผนพัฒนาอำเภอโดยมีโครงการดังกล่าวรวมอยู่ด้วย และใน พ.ศ. 2538 นาย ร. ผู้ใหญ่บ้านขณะนั้นได้เสนอโครงการต่อกรมชลประทานจังหวัด และมีเจ้าหน้าที่ออกดำเนินการสำรวจพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำอีกครั้งหนึ่ง และได้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549) ซึ่งมีราษฎรเข้าร่วมประชุมประมาณ 150 คน โดยที่ประชุมได้มีมติให้เสนอโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำในลำดับที่ 3 ต่อมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างอ่างเก็บน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่พิพาทเป็นแหล่งผลิตส้มขนาดใหญ่แต่ประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ และคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดได้มีมติเห็นชอบให้เพิ่มเติมโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำในแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี 2544 กรมพัฒนาที่ดินจึงดำเนินการสำรวจออกแบบก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและดำเนินการประกวดราคาหาผู้รับจ้าง และทำสัญญาว่าจ้างเอกชนให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามสัญญาลงวันที่ 5 มีนาคม 2546

จึงรับฟังได้ว่าโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำได้ดำเนินการมาก่อนที่ผู้ฟ้องคดีจะทำการปลูกส้มในพื้นที่พิพาทใน พ.ศ. 2543 เมื่อผู้ฟ้องคดีอ้างว่าได้ครอบครองที่ดินต่อเนื่องมาจากบิดามารดาโดยบิดามารดาได้ครอบครองที่ดินก่อนที่มีการออกกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ผู้ฟ้องคดีจึงย่อมรู้ถึงความเป็นมาของการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าว แต่ผู้ฟ้องคดียังปลูกผลไม้ในพื้นที่พิพาททั้งที่ราษฎรอื่นไม่ปลูกแล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดียอมรับความเสี่ยงในความเสียหายอันอาจเกิดจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเอง

ดังนั้น การที่กรมพัฒนาที่ดินก่อสร้างอ่างเก็บน้ำจึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายอันเป็นการกระทำละเมิดแต่อย่างใด กรมพัฒนาที่ดินจึงไม่จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ฟ้องคดี และผู้ฟ้องคดีไม่ใช่ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินและมีผู้ใช้ผู้มีสิทธิหรือทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้มีการยื่นคำร้องต่อนายอำเภอเป็นผู้มีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติมีผลใช้บังคับ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 899 - 900/2555)

คดีนี้จึงเป็นอุทธรณ์ที่ดีสำหรับเอกชนคนใดคนหนึ่งที่กำลังเห็นหรืออาจคาดเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะว่าหากยังฝืนที่จะกระทำการใดๆ ในสถานการณ์ที่อาจคาดเห็นได้ดังกล่าว อาจถือเป็นการยอมรับความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และหากความเสียหายเกิดขึ้นจริงก็อาจไม่ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ... ครับ !

นายปกครอง